

KLIIMAMINISTEERIUM

Sotsiaalministeerium

25.04.2025 nr 1-5/25/1620-2

Kliimaministeeriumi sisend: Plii kasutamise
piiramine laskemoonas ja kalastustarvetes

Austatud kolleegid

Vastavalt Riigikantselei resolutsioonile nr 2-5/25-00597 edastame Kliimaministeeriumi sisendi plii kasutamise piiramise kohta laskemoonas ja kalastustarvetes, mida palume Eesti seisukohtade koostamisel arvestada.

- 1. Üldiselt toetame plii kasutamise piiramist laskemoonas ja kalastustarvetes, kuna see aitab vähendada keskkonna ja tervise riske, mida põhjustab plii saaste. Ettepaneku rakendamise seisukohast on meil siiski küsimusi ja soovime eelnõu menetluse käigus täiendavat teavet ning mõjude hinnangut Euroopa Komisjonilt.**

Selgitus: Üldine plii piiranguettepanek on samm loogilises suunas, kuna 2020. aastal võeti juba vastu keeld kasutada pliihaavleid märgaladel ning nende lähistel. Alates 2013. aastast on Eestis keelatud veelinnujaht pliihaavlitega. Kuna osaliselt (pliihaavlitele) keeld juba kehtib, aitab üldine keeld (lisaks haavlitele ka kuulides) tulevikus rohkem selgust luua nii jahimeestele, laskesportlastele kui järelevalve ametnikele. Euroopa Komisjon toob algatuses välja, et plii puhul ei ole tuvastatud taset, mille puhul ei oleks sellel kahjulikke mõjusid inimestevisele. Plii on väga mürgine, põhjustades probleeme näiteks viljakusele ja närvisüsteemile. Plii mõju on seotud ka südame-veresoonkonna, neeru- ja kesknärvisüsteemi haiguste riski kasvuga. Plii on väga mürgine ka vee-elustikule, põhjustades loomadele ägedaid ja kroonilisi toksikoloogilisi toimeid, sealhulgas surma. Seetõttu peame vajalikuks, et üldine plii kasutamise keeld Euroopa Liidus kehtestataks. Samas on Euroopa Komisjoni ettepanekus selliseid aspekte, mille rakendamise küsimusi soovime eelnõu menetluse käigus arutada. Samuti on praegu eelnõu selgitustest puudu mõjuhindang ning kinnitus selle kohta, et pliivabad alternatiivid on kõigile relvatüüpidele ja kõigile puudutatud huvirühmadele keelu jõustumise järel kättesaadavad.

- 2. Praeguses julgeolekuolukorras peame oluliseks, et kõigil sektoritel, keda ettepanek mõjutab, oleks kindlus, et Euroopa Liidu turul on pärast keeldude jõustumist pliivaba laskemoon kättesaadav piisavas koguses. Leiame, et ettepanekus on see analüüs puudu ning selle teabe puudumisel ei saa Eestis ka konkreetset seisukohta üleminekuaegade kohta veel võtta.**

Selgitus: Euroopa Komisjoni ettepanek toob välja, et pliivaba moon on olemas ning vastavalt sellele, kui lihtne on kohandada alternatiivse moona kasutusele, pakkunud välja ka jahipidamises erinevad üleminekuajad keeldude jõustumiseks. Samas puudub komisjoni ettepanekus mõjuanalüüs ja hinnang selle kohta, kas pliivaba moon suudetakse Euroopa Liidus ka piisavas koguses toota, et seda keeldude jõustumisel kõigile puudutatud sektoritele jätkuks. Seni erinevatelt liikmesriikidelt ning jahindussektorist saadud esialgse sisendi põhjal on tugevaid kahtluseid selles osas, kas turul on tulevikus kõigile relvatüüpidele ja kõigile puudutatud huvirühmadele piisavas koguses kättesaadav pliivaba laskemoon. Küsimus ei ole mitte selles, kas pliivabad alternatiivid on olemas, vaid selles, kas laskemoona tootjad on ka valmis tegema vastavad investeeringud, et tootmisliinid selliselt kohandada, et pliivaba laskemoona jätkuks Euroopa Liidus kõigile sektoritele.

Eesti ei tooda jahirelvasid ega laskemoona ja oleme seetõttu täielikult sõltuvad impordist. Seega on meile ettepaneku arutelu käigus eriti oluline saada kinnitus selle kohta, et pliimoona kasutamise keeldude jõustumise järel oleks Eesti jahimeestele ja laskesportlastele pliivaba moon kättesaadavus tagatud. Ettepanekus on pliihaavlite kasutamisele erand tehtud ajalooliste relvade puhul. Kuna ettepanekus ei ole ajalooliste relvade määratlust täpsustatud, peame vajalikuks läbirääkimiste käigus ka selle mõiste täpsustamist. See on vajalik, et saada selgust, kas ka mõned Eestis kasutusel olevad jahirelvad võiksid sinna erandi alla kuuluda.

Tabel 1. Komisjoni ettepanekus välja toodud üleminekuajad jahinduses ning Eesti ettepanekud üleminekuageade osas. Täpsemad kommentaarid allpool.

Laskemoon	REACH ettepanek	Erandid	KLIM ettepanek
Pliihaavlid	3 aastat	Ajaloolised relvad	5 aastat, mille järel võib üleminekutähtaega pikendada veel 5 aasta võrra
Kuul, kaliiber $\geq 5,6\text{mm}$	1,5 aastat	Hallhülge kütmine, täismantelkuul	5 aastat, mille järel võib üleminekutähtaega pikendada veel 5 aasta võrra
Kuul, kaliiber $< 5,6\text{mm}$	10 aastat		10 aastat, mille järel võib üleminekutähtaega pikendada (periood täpsustamata)
Ääretulepadrun	10 aastat		Alaline erand

Kuna üleminekuageade pikkus sõltub sellest, milline võimekus on turul piisavas koguses alternatiive pakkuda, siis selle teabe täpsustuseni saame üleminekuageade osas läbirääkimistel paindlikud olla ning konkreetse positsiooni kujundada hilisemas faasis. Huvirühmadelt saadud sisendite põhjal teame, et Eesti jahimehed soovivad oluliselt pikemaid üleminekuageasid kui komisjoni ettepanekus pakutud. Samas looduskaitse huvirühmad eelistaksid esialgses ettepanekus pakutust lühemaid üleminekuageasid.

Eesti esialgne hinnang üleminekuageade kohta (tabel 1)

Pliihaavlid, kesktulepadruni kuulid $\geq 5,6\text{mm}$ – üleminekuagea jahinduses peaks olema pikem. Esialgu 5 aastat, misjärel hinnatakse uuele moonale ülemineku reaalseid võimalusi ning seejärel võib komisjon keelu tähtaega veel kuni 5 aastat pikendada.

Eesti sõltub pea täiel määral laskemoona impordist, peamiselt Euroopast. Alternatiivsele moonale üleminek Euroopas tähendab toorme hankimist väljaspool Euroopat (praegu tuleb plii peamiselt Euroopast ja Türgist, alternatiivne teras aga nt Hiinast) ja uute tootmisliinide rajamist. See kõik aga nõuab aega ning muudab plii laskemoona kavandatava kolmeaastase üleminekuperioodi

ebarealistlikuks. Nii lühikese aja jooksul ei suudeta pakkuda alternatiive kindlasti kõikide segmentides. Seda eeskätt praegust julgeolekuolukorda arvestades, kus paljud moonatootjad on oma ressursid suures osas sõjamoona tootmisele suunanud.

Keskturepadruni kuulid < 5,6mm. Siin võiks seada esialgu sihiks 10 aastat, misjärel hinnatakse uuele moonale ülemineku reaalseid võimalusi ning seejärel seatakse uus üleminekutähtaeg.

Selle kaliibriga keskturepadrunitele ei ole häid alternatiive turul täna saada ning pole näha selle tekkimist ka lähemas perspektiivis. Pliivaba moona kasutamine eeldaks seda kaliibrit kasutatavate vanade vintpüsside puhul raua vahetamist. Ka seejärel oleks takistuseks seda tüüpi moona piiratud kättesaadavus. Lisaks on see üsna ebatäpne ja seetõttu sobimatu jahipidamisel.

Ääreturepadruni puhul toetab Eesti alalise erandi kehtestamist, mida sobiva moona tekkimisel võib ümber vaadata. Selle moona puhul sisuline alternatiiv hetkel puudub ja pole ka näha, et seda lähitulevikus tekkimas oleks. Pliivaba moon selles segmendis on ebatäpne, vähese jõudlusega ja võrdlemisi kallis.

3. Peame oluliseks märkida, et on murettekitav, et ettepanek toob kaasa täiendavad olulised kohustused ning ressursivajaduse järelevalveasutustele.

Selgitus: Eestis teeb praegu jahinduse valdkonnas järelevalvet Keskkonnaamet. Euroopa Komisjoni ettepanek toob kaasa nõuded ka lasketiirudele ja laskepaikadele ning märgistuse nõuded pliimoona müügi puhul. Uute järelevalve valdkondade puhul on riigisisest vajalikud läbirääkimised selles osas, kas neid kohustusi hakkab täitma ainult Keskkonnaamet, või teatud teemades lisaks ka Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet ning Politsei-ja Piirivalveamet.

Ettepanekus praegu kirjeldatud kujul tuleb peale üleminekuperioodi teostada järelevalvet müügi, kandmise ja kasutamise osas ja seda ka kalanduses kasutatavate raskuste osas.

Keskkonnaameti esialgsel hinnangul tähendaks see neile olulist lisakoormust:

- Kontrollid kalandus- ja jahinduspoodides. Veebikaubandust kontrollida ei õnnestu, see tähendab koostöökohti tolliga ja EL-i siseselt.
- Kontrollid lasketiirudes ja laskepaikades. Kuna määruse eelnõu näeb ette ka meetmeid, millega plii leostumist vältida, siis meetmete ja kasutatava moon kontrollid.
- Kontrollid jahipidamisel. Laieneb piirang haavlitelt ka kuulidele. See on ühildatav jahikontrollidega ega ole väga suur lisakoormus.
- Plii raskuste ja muu varustuse kontrollid kalanduse järelevalves. See on Keskkonnaameti jaoks uus teema, on võimalus ühildada olemasolevate kontrollidega, aga eeldab varustust ja väljaõpet.

Keskkonnaamet on välja toonud, et kulukoht on varustus või ühtne metoodika plii tuvastamiseks. Haavlitele rakendatav magneti kasutamine ei ole ammendav. Ilmselt on vajalik hankida tehnilist varustust ja arvestades kontrollide hulka, on see arvestav kogus ja kulukoht.

Müügil pliimoona märgistamise osas on ettepanekus järgmised nõuded:

Plaanitav tegevus (üleminekuaeg 5 aastat)

HOIATUS: see toode sisaldab pliid, mis on keskkonnale väga toksiline ning võib kahjustada viljakust või sünnimata last."

Üksikutel kuulidel või padrunitel peab olema selgelt nähtav ja kustumatu märgis „Pb“

Selle ettepaneku puhul leiame, et pliimoona puhul tuleks keelata laskemoona müümine ilma pakendita (nn üksikute padrunitena). Nõustume, et hoiatuslause pakendile lisamine on oluline. Üksikute kuulide märgistamise osas arvame, et laskemoona markeerimine võib osutuda keeruliseks ning seega pigem toetame laskemoonapakendite märgistamist.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Antti Tooming

elurikkuse ja keskkonnakaitse asekanstsler

Eliise Merila, 626 2843

eliise.merila@kliimaministeerium.ee